

På hvilken måte er du som kateket leder i menigheten, og hvilke form for ledelse har du selv behov for?

Om ledelsesutfordringer i lokalmenigheter i Den norske kirke

ODDHILD KLEVBORG

kirken@alta.kirken.no

Denne artikkelen er skrevet på bakgrunn av eiga erfaring som kateket, og etter innspel frå kollegaer i sør og nord.

Eg var ferdig utdanna kateket i 1987, og utdanninga var med å skape sterk kateketidentitet. Eg fekk tru på at eg vart utdanna til ei viktig teneste i kyrkja, og vigsling var sjølv sagt. 13. september 1987 var difor ein viktig dag i mitt liv, og etter 25 år tenkjer eg fortsatt på kateketenesta som ei viktig teneste. Eg er samtidig kjempeglad for at vi har fått trosopplæringsreformen som har gitt ressursar til å kunne tilsette fleire i det viktige arbeidet.

I løpet av desse 25 åra har eg høyrte mange fest-talar om kor viktig kateketenesta er, kor umuleg det ville vere å drive kyrkje utan kateketar, kor viktig den kateketiske fagkompetanse er, og at kyrkja må arbeide for å få fleire kateketar. Det er fine ord, men kva med praksis?

Mange kateketar har blitt prestar, mange kateketstillingar er besatt av uuttanna/med anna kvalifikasjon, og det er mange ubesatte stillingar. I Nord-Hålogaland er det i dag fire

vigsla kateketar; då eg starta for 25 år sida var vi ca. ti! Kva er det som skjer?

Kven er så kateketen?

Spør eg "3 på gata", vil eg sannsynlegvis få desse svara:

- Du er ho som hjelper presten/evt du er sånn nesten-prest.
- Du var med då storebroren min vart konfirmert.
- Eg fekk Bibel av deg då eg gjekk i 5.klasse.

Og kva vil kateketen sjølv svare på desse utsagna?

- Eg er *ikkje* ein som hjelper presten, men ein samarbeidspart. Eg er *ikkje* nesten-prest, sjølv om eg gjer mange av dei same oppgåvene som presten gjer. Vi utfyller kvarandre, og det er oppgåver nok.
- Eg har ansvar for å organisere konfirmantar og konfirmantlærarar, og har naturlegvis mykje konfirmantundervisning. Når vi i Alta/Talvik inneverande år har nesten 220 konfirmantar, så er det litt av ein jobb. Det er

sjølv sagt også viktig med kontakt med foreldra. Eg får heldigvis både preike og vere med i forbønshandlinga på konfirmasjonsdagen. Mange ting har gått seg til etter kvart, men det er ikkje sjølv sagt overalt. Det er dessverre ikkje uvanleg at kateketen gjer "grovarbeidet", mens presten tek "kremjobben" med å gjennomføre konfirmasjons-gudstenesta. Kor mange er det ikkje som opplever at det fortsatt blir snakka om "prestehanda", og at det er prest og konfirmant det blir tatt bilde av på konfirmasjonsdagen?

- Eg har delt ut mellom 250 og 300 biblar til 5.-klassingar kvart år i samarbeid med skolen. Eg opplever eit godt samarbeid med skolar når det gjeld både bibelutdeling, klassebesøk i kyrkja og skolegudstenester. Dette er av dei meir usynlege tenester for kyrkjelyden, men svært synleg for elevane og lærarar, og det er viktig nok.

Eg definerer gjerne jobben min som kyrkjelærer, eit ord det sjølv sagt er enklare å forstå enn kateket, særleg i skolen. Kanskje kunne kyrkje- rektor vere eit enda betre ord? Kateketen er ledar for opplæringsarbeidet i kyrkjelyden, og dette gjeld ikkje berre barne- og ungdomsarbeid. Dette kan også gjelde voksenundervisning, slik som t.d. dåpsopplæring for voksne som ønsker dåp.

Kateketen i møte med trosopplæringsreformen og gudstenestereformen:

Eg får av og til inntrykk av at nokon trur at all trosopplæring starta ved innføring av reformen. Jesu læresveinar var dei første kateketar, med det same oppdrag som vi har i dag: Dåps- og misjonsbefalingen. Eg har drive trosopplæring som jobb sidan eg i 1981 starta som kyrkjelydssekretær, og som frivillig før det. Og sidan vi fikk trosopplæringsmidlar, har kateketen hos oss vore leiar for trosopplæringsutvalget, som den mest naturleg ting i verden. Det er viktig og nødvendig at kateketens spesifikke kompetanse blir verdsett slik at det ikkje er det same om du har pedagogisk utdanning eller 2 år på bibel-skole.

I mange år har eg hatt gudstenester saman med prestane, vi har hatt ulike liturgiske oppgaver, og det har gjerne vore konfirmantar og

andre med. I gudstenestereformen opererer ein med omgrepa "liturg" og "medliturg", og det naturlege spørsmål dukkar opp: Kvar er kateketen i dette bildet? Har kateketen ei spesifikke rolle, eller er kateketen ein av mange medliturgar? Dette er utfordringar som mange kollegaer har møtt. I spørsmålet om stola/skråstola for kateketen reknar eg med at temaet vil dukke opp i samband med spørsmålet om kateketens liturgiske funksjon, særleg dersom alle medliturgar etter kvart skal bere tenestedrakt. Dette imøteser eg med spenning, og eg trur det vil vere kjempeviktig med eit vigslingssteikn for alle vigsla i vår kyrkje. Når det er viktig for prest og diakon, så er det også viktig for kateketen.

På mitt lokale kirkekontor brukar vi dataprogrammet Kardinal, og der har vi gjort interessante "funn". Når vi skal legge inn deltakarar i gudstenester, så er det eigen rubrikk for prest, predikant, klokkar, kyrkjetenar og organist. Alle andre blir dermed plassert i kategorien "hjelper". Det betyr at når kateketen, diakonen eller menighetspedagogen er med å ha spesifikke oppgaver i gudstenesta, så er det som "hjelper". Ikkje akkurat identitetsskapande verken for den eine eller andre yrkesgruppa.

Sjølv med forholdsvis tydelege retningslinjer for kateketens liturgiske funksjonar, så er det opp til sokneprest, prost og biskop kva kateketen får lov til å vere med på. Dette er naturlegvis ei utfordring for mange kateketar. Eg har opp gjennom åra møtt kollegaer som ikkje "får lov til" dei mest sjølv sagte kateketoppgåver (t.d. å delta i forbønshandlinga innanfor alterringen), men eg har dessverre også møtt kollegaer som ikkje vil dei same oppgaver. Når kateketen i eit sokn ikkje vil det same som er heilt naturleg for kateketen i nabosoknet, og prestane også er uenige, ja, då skaper det ei forvirring som verken kateket eller kyrkjelyd er tent med. Difor er det viktig at det må vere klart kva oppgaver kateketen *kan* gjere, og kva oppgaver kateketen *skal* gjere. Og så får det gå seg til ut frå den enkelte sine personlege ressursar.

Kva kunne vere aktuelt at kateketen kunne ha som særskilde oppgaver som det er naturleg å tenke på som spesifikke presteoppgåver?

- Forrette nattverd under samlingar for ungdom.

- Forrette konfirmasjonsgudstenester like sjølvsaugt som eg i dag forrettar skolegudstenester, utan at det dermed måtte kallast "særskilte tilfeller".
- Forrette familiegudstenester.
- Konfirmantdåp? Det kan vere aktuelt i tilfelle der kateketen er den som har den næraste relasjon til den aktuelle konfirmant, særleg der det er ønskeleg med dåp kun for den nære familie.

Eg vil likevel understreke at eg er ikkje spesielt opptatt av kva kateketen kan gjere åleine utan at ein prest er til stades, men kva prest, kateket og andre yrkesgrupper kan gjere *saman* som *likeverdige partar i ei felles teneste*. Tverrfagleg samarbeid er viktigare enn posisjonar når det handlar om ei teneste som skal utførast, men det må gjelde alle fagstillingane i kyrkja.

Mange kateketar (meg sjølv inkludert) blir utfordra til å bli prestar, og det er visst eit komplement. Kvifor heller ikkje arbeide for å få kateketane til å bli verande i stillingane sine, fordi den kompetansen dei har, er viktig nok i det viktigaste kyrkjelydsbyggjande arbeid som finst, nemleg trosopplæring for barn og unge? Eg veit ikkje kva som er grunnen til at så mange kateketar "flaggar ut", men dersom det er slik at det er den einaste måten å bli anerkjent for høg kompetanse på, så er kanskje løysinga å løfte opp igjen spørsmålet om kateketen som undervisningskapellan? Då ville vi få ei vigsla presteneste som ville ha fokus på undervisning og ikkje for raskt bli oppslukt av kasualia.